

Vatandaşlık

Gıda dünyası

Evinizde hep muz var ama etrafınızda hiç muz ağacı yok mu?

İşte bu tükettiğimiz pek çok gıdanın kendi bölgemizde yetişmemesinden kaynaklanıyor! Aslında yediklerimiz bizim üzerimizde olduğundan çok daha fazla etkiyi dünyaya yapıyor! Büyük resmi görmek seni meraklandırıyor mu? Yoksa Almanca dedikleri gibi "tabağın kenarından öteye bakmak istiyor musun"? O zaman hadi başlayalım!

Eğitim disiplini	Yurttaşlık eğitimi, Sağlık, Sosyal çalışmalar
Başlık	Environment
Beklenen tamamlama zamanı	2 saat 45 dakika
Öğrenme hedefleri	Bütün üniteyi baştan sona geçersen <ul style="list-style-type: none"> • gıda ticareti ve gıda atıkları hakkında bilgi alacaksın • farklı gıdaların nerelerden geldiğini öğreneceksin • gıdaların bölgeselliği ve mevsimselliğini öğreneceksin • sürdürülebilir gıda üretimi hakkında bilgi alacaksın

Isınma

Küresel gıda sanayii hakkında neler biliyorsun? Bu soruları takım arkadaşınla birlikte yanıtla.

1. Kaç muz türü var?

- a) 1
- b) 25
- c) 500'ün üzerinde

2. Yağmur ormanlarının büyük kısmı soya tarlaları açmak için kesildi. Soya fasulyesine bu kadar çok ihtiyaç olmasının temel nedeni ne?

- a) giderek daha fazla insan vejetaryen ve vegan besleniyor
- b) et üretiminde hayvan yemi olarak kullanılıyor

3. Patatesin kökeni neresi?

- a) Çin
- b) Almanya
- c) Peru ve Bolivya

4. Kosta Rica'da ananas yetiştiriciliği için kaç hektar kullanılıyor (1 hektar 1 futbol sahası büyüklüğünde)?

- a) Kosta Rica'da ananas yetişmiyor
- b) 540
- c) 54.000

5. Her yıl dünyada ne kadar gıda atılıyor?

- a) Yılda 13 milyon ton
- b) Yılda 130 milyon ton
- c) Yılda 1,3 milyar ton

6. Bunun ne kadarı evlerde atılıyor?

- a) 1/3
- b) 1/10
- c) 1/30

1

Adım 1

Sizce küresel gıda üretiminin şunlar üzerindeki etkileri neler?

- a İnsanlar
- b Biyolojik çeşitlilik ve doğa
- c İklim

Bu üç maddenin her birinde beyin fırtınası çalışması yapın: Bir sayfa alın ve aklınıza gelen her türlü fikri yazın!
Tamamladığınızda, yanıtlarınızı bu bilgilerle karşılaştırın:

Küresel Gıda Üretiminin İnsanlar Üzerindeki Etkileri

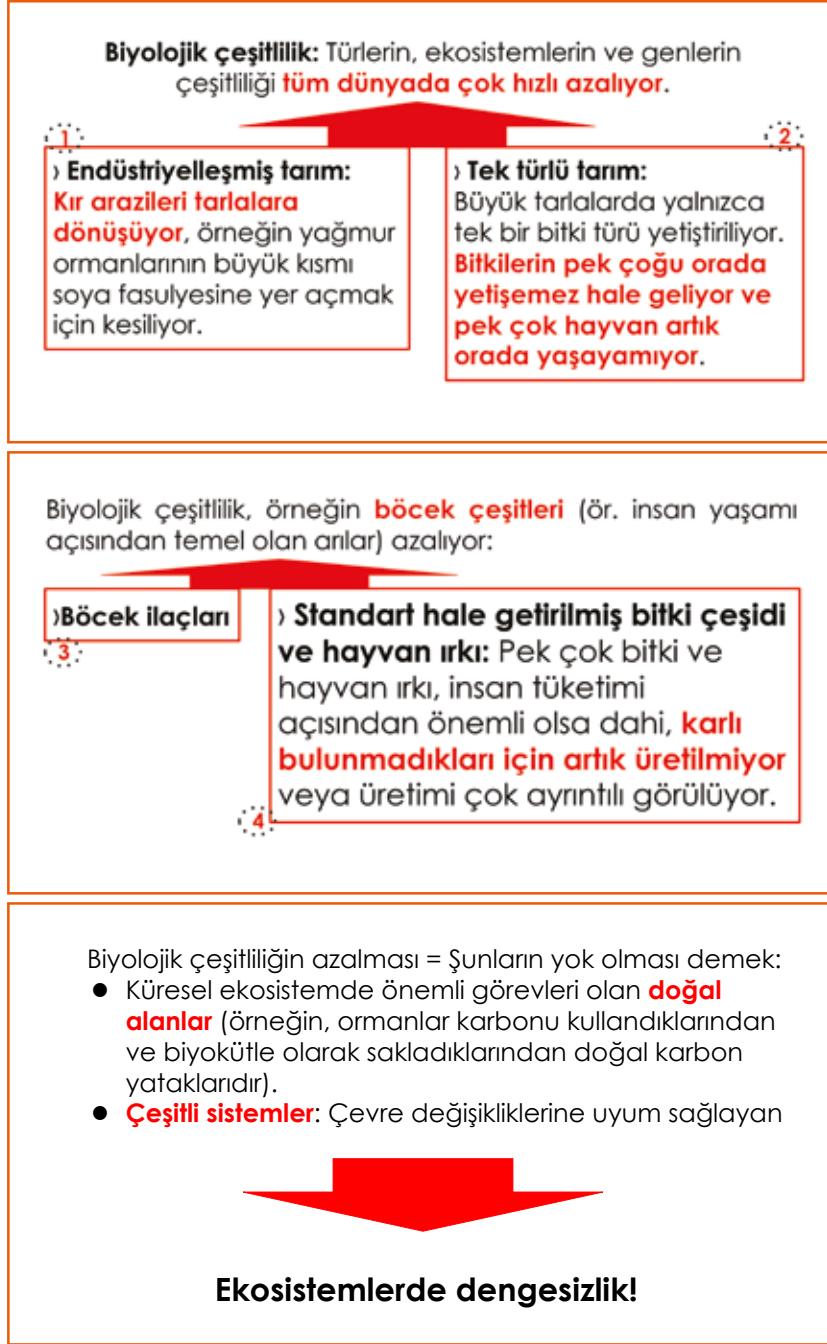
› **Araziye el atma:** Yabancı şirketler örneğin, gıda üretmek için Güney Yarımküredeki arazileri satın alıyor veya kir alıyor. Sıklıkla küçük çiftçilerin **arazileri ve geçimlikleri ellerinden gidiyor.**

› **İnsanların sömürülmesi:** Karlarını en üst düzeye çıkarmaya odaklanan çoğu büyük şirket karmaşık ve şeffaf olmayan ticaret zincirlerinden yararlanıyor ve **çalışanlarına sağlıklı ve adil çalışma koşulları ile adil ödeme olanağı sunmuyor.**

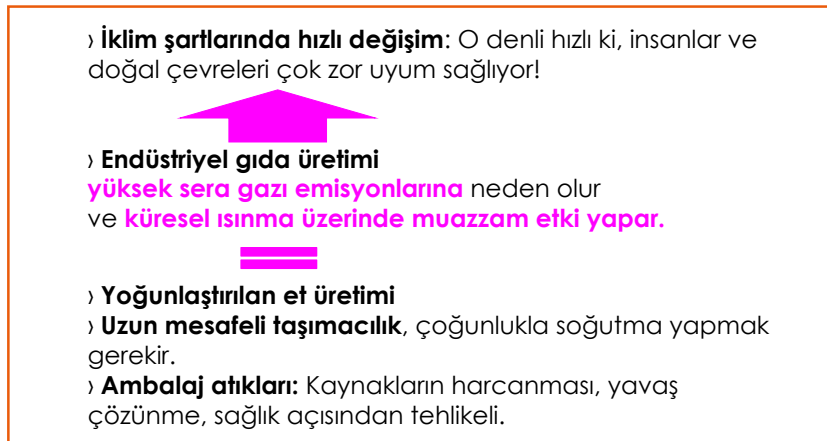
› **Yerli nüfus için fiyatlar yükseliyor:** Kinoa'da olduğu gibi ürünler daha varlıklı ülkelerde popüler hale geldikçe, üreticiler bunları yurtdışına gönderirlerse, daha çok kazanıyorlar. **Yerel piyasadaki ürün daha da pahalı hale geliyor.** Yerli halk geleneksel besinlerinin temel kısımlarına erişimi yitiriyor.

› **Lezzet kaynaklı sıkıntı:** Zararlılara karşı **yalnızca birkaç ürün ve canlı hayvan** dayanıklı hale geldiğinden veya büyük oranlarda mahsul verdiklerinden, **üretilenlerin yüzde olarak büyük bir kısmını bunlar oluşturuyor.** Bu da raflarda ve tabaklarımızda tekdüzelğe neden oluyor.

Küresel Gıda Üretimini Biyoçeşitlilik ve Doğa Üzerindeki Etkileri

Küresel Gıda Üretimini İklim Üzerindeki Etkileri

Endüstriyel gıda üretimi **ucuz** ancak **yüksek miktarda** üretime odaklanıyor.

Gıda kaybı: Hasat, depolama ve nakliye gibi üretimin erken aşamalarında.

Gıda israfı: Yiyecekler süpermarketler ve tüketiciler tarafından atılıyor.

Endüstriyel gıda üretimi **mahsul kayıplarına neden oluyor: İklim değişikliği en çok küçük çiftçileri**, özellikle de Sahra Altı Afrika ve Güneydoğu Asya'dakileri etkiliyor.

Adım 2

1) Badem, **2)** kakao ve **3)** elma için **a)** kökenini ve **b)** şimdi en büyük yetiştiriciliğin nerede olduğunu tahmin edin. Bunları **1a), 1b), 2a), 2b), 3a), 3b)** şeklinde yazın.

Tamamladığınızda, bunların doğru olup olmadıklarını kontrol edin (buraya tıklayın) ve sonraki soruya geçin:

Where do those products in your local supermarket come from?

Guess now and check next time you go there!

Adım 3

Küresel gıda ticaretinin etkisine karşı koymak için bazı kişiler mümkün olduğunca "yerel ürünleri", yani kendi bölgelerinde yetişen ürünleri satın almaya çalışıyor.

Toplum destekli tarım (TDT) giderek daha popüler hale geliyor: Çiftçiler grup üyelerinden her ay sabit bir miktar para* alıyor ve hasatlarını onlarla paylaşıyorlar. Bu çiftçinin hasat riskini paylaşmasına olanak tanırken, kentteki kişiler lezzetli yerel gıdaları alıyor ve kırsal bölgeye yardımcı olmaya giderek, bir günlüğüne de olsa çiftçi olma olanağını elde ediyorlar.

Şimdi sen de TDT üyesi olduğun hayal et: Yılın bu zamanı hangi ürünleri alıyorsun?

Önce tahmin etmeye çalış, ardından tanıyıp olabileceğin kişilere sorarak veya bölgenize özel bir mevsimsel takvimle bunları kontrol et!

* Genellikle dayanışma ruhuyla düzenleniyor: Üyelerin ne kadar ödeyecekleri her üyenin elinde olan paraya bağlı. Toplam tutarın çiftçilerin masrafları ve ücretlerini ödeyebilmeleri için gereken tutara karşılık gelmeli.

Doğru cevap

İsınma

1c; 2b; 3c; 4c; 5b; 6a

Öğren

1a) Bademin kökeni: Orta Asya'nın batısı (Afganistan, İran, Irak ve Suriye)

1b) Günümüzdeki badem yetiştiriciliği: ABD, İspanya, Almanya, Arap Emirlikleri, Hong Kong, Avustralya

2a) Elmanın kökeni: Orta ve Batı Asya, geç antik Yunan ve Roma

2b) Günümüzde elma yetiştiriciliği: Çin, ABD, Polonya, Türkiye ve Hindistan

3a) Kakaonun kökeni: Orta ve güney Amerika

3b) Günümüzde kakao yetiştiriciliği: Ekvador, Fildişi Sahilleri, Gana, Nijerya, Kamerun

2

Gelin gıda atıklarına odaklanalım:

Ürünleri son kullanma tarihlerine ulaştığında sence süpermarketler ne yapıyor? **Çoğu onları atıyor.** Bir protesto şekli olarak bazı kişiler "ayıklama" yapıyor: Süpermarketin çöpüne gidiyor ve hala iyi olan gıdaları alıyorlar! Hem taze gıda tüketiyorlar hem de paradan tasarruf ediyorlar!

Ancak bu, gıda israfını önlemenin yasal bir yolu değil.

İyi haber var: Bazı süpermarketler artık gıda atıklarına ikinci bir şans tanıyor, resmi olarak kişilere veya kuruluşlara bağışlıyorlar.

Bulduğunuz yerdeki bakkallar ve süpermarketler gıda atıkları sorunuyla nasıl başa çıkıyor?

Birlikte onlarla görüşmeye gidin!

Hala gıda israfı yapıyorlarsa, durumu değiştirmek için neler yapabileceğinize dair fikirler geliştirin (ör., müdüre bir mektup yazmak, yoksullara yardım yapan yerel bir kuruluşla strateji toplantısı yapmak, kamuoyunu bu konuya duyarlı hale getirmek için bir tiyatro oyunu sergilemek, vb.) ve bunu yapın!

Unutmayın: **Bütün değişikliklerin arkasında onlar için mücadele eden birisi vardır!**

Şimdi de küresel gıda üretimine geçelim!

Yarat

Harekete geçme zamanı!

1

Birlikte, sevdiğiniz ama yerel olmayan bir meyve veya sebze seçin.

2

Şimdi kökeninden başlayarak, yetiştirildiği noktaya ve bulunduğunuz yerdeki markete ulaşana kadarki güzergahlarını dünya haritası üzerinde çizin.

3

Bitirdiniz mi?

Şimdi, bunların üretimi ve ticaretiyle bağlantılı çeşitli etki faktörleri (insanlar, biyosfer, doğa ve iklim) ile bağlantılı bazı anahtar sözcükler yazma zamanı.

Tamamladığınızda, bunu izin verilen ve başkalarının görebileceği bir yere asın!

Yansıt

Sonuca gelirken, küresel gıda üretiminde seni en çok ne etkiledi? Neler senin için yeniydi, neleri zaten biliyordun?

Bu bilginin gelecekteki tüketimini nasıl etkileyeceği konusunda neler düşünüyorsun?

Düşüncelerini takım arkadaşınla paylaş ve çevredeki kişilerin ve tüm KIDS4ALL topluluğunun farkındalığını arttırmak için bu konuyla ilgili bir kartpostal hazırla!